

Hoe een rating door de bank werkt: $EL = PD \times EAD \times LGD$

Paul Staal

Bij het SBR-project draait het om optimalisatie van de rapportageketen van zelfstandige ondernemers en kleine tot middelgrote ondernemingen, volgens de definities uit BW2¹. Ondernemingen rapporteren aan zowel overheden (Belastingdienst, Kamer van Koophandel en het Centraal Bureau voor de Statistiek) als aan private partijen zoals de banken. Door op een eenduidige en efficiënte wijze gegevens uit te wisselen kan de werkdruk voor de ondernemer worden verlicht. Voor de banken spelen SBR-rapportages een belangrijke rol bij de risicobepaling van een kredietrapportage.

Van ondernemingen met een financiering - of zij die een financiering willen verkrijgen - wil de bank inzicht in het risico dat zij loopt op het niet terugontvangen van verstrekt krediet. Een belangrijke bron voor deze risicobepaling is de aangeleverde kredietrapportage; het aan de banken aan te leveren SBR-bericht.

Risicomodellen

Om tot een risicobepaling te komen, maken banken voor kleine ondernemingen gebruik van scoringsmodellen. Regels rondom het gebruik van deze modellen zijn onder andere vastgelegd in de regelgeving vanuit het Basel comité. Banken mogen zelf kiezen of ze de standaardmodellen van het Basel comité gebruiken, of dat ze zelf modellen ontwikkelen. Deze laatste zijn per definitie geavanceerder en weerspiegelen beter de kredietportefeuille dan de standaardmodellen. Veel banken geven er dan ook de voorkeur aan om zelf modellen te bouwen. Deze risicomodellen worden periodiek geëvalueerd. Het verbeteren van de risicomodellen is een continu proces. De SBR-data die met de kredietrapportage worden verkregen, zullen hiervoor gebruikt worden. Verdere verbetering van de risicomodellen is een van de langetermijndoelstellingen van de banken.

Input voor deze modellen wordt, naast de aangeleverde kredietrapportage, gevormd door andere in- en externe databronnen en ook door de mening van de accountmanager op een aantal aspecten. Om zo nauwkeurig mogelijke uitkomsten te genereren, worden er voor verschillende doelgroepen verschillende scoringsmodellen gebruikt. Het maken, bewaken en beheersen van modellen staat onder streng toezicht van onder andere De Nederlandsche Bank.

'De informatievoorziening tussen de ondernemer en de financier hopen de banken met de bankentaxonomie te verbeteren.'

Risk drivers

Modellen worden opgebouwd uit een set van risk drivers. Hieronder noem ik een paar voorbeelden van riskdrivers die in een model kunnen worden gebruikt:

- hoe lang bestaat de onderneming? Het risico van een startende onderneming is met meer onzekerheid omgeven dan een onderneming die zich reeds gedurende vele jaren heeft bewezen;
- de solvabiliteit van een onderneming. Is

er een appetje voor de dorst bij tegenvallende resultaten?;

- wat is de vrije kasstroom van de onderneming?;
- uitstaande debiteuren. Hoe lang moet de ondernemer op zijn geld wachten en hoe groot is dat bedrag?;
- welke signalen zijn er bij de bank bekend omtrent deze relatie? Hoe is het verloop op de rekening-courant?

In het algemeen kan worden gesteld dat bij het kleinbedrijf veel informatie over een onderneming zich in het hoofd van de ondernemer bevindt. Deze informatieasymmetrie tussen de ondernemer en de financier kan met de bankentaxonomie worden verkleind. Hierdoor wordt immers een heldere en eenduidige dataset met mogelijke riskdrivers aangeleverd. Welke drivers in een model gebruikt worden, hangt af van de relevantie van de drivers ten opzichte van andere risico indicatoren.

Op basis van verschillende drivers wordt uiteindelijk een risicomodel gebouwd. Door middel van dit model krijgt de klant een rating. Deze rating drukt het risico uit dat een onderneming failliet gaat. Dit wordt uitgedrukt in een letter of een cijfer. Dit doen bijvoorbeeld ook grote rating agencies zoals S&P, Moody's en Fitch. In hun methodologie is een AAA een onderneming met een zeer kleine statistische kans op faillissement, terwijl bij bijvoorbeeld een CCC de kans op faillissement aanzienlijk wordt geacht. Banken hanteren een vergelijkbare methode. Het proces om te komen tot een rating verschilt per doelgroep en per bank.

Ook informatie die niet in de jaarrekening stond

Voor zowel zelfstandige ondernemers als kleine en middelgrote ondernemingen is SBR een belangrijke ontwikkeling. Een SBR-kredietrapportage bevat in de regel alle data die van belang is voor de beoordeling van financieringen. Hierin is ook informatie opgenomen die voorheen niet altijd in een jaarrekening was opgenomen, maar op andere wijze werd verkregen.

Voor aanlevering van gegevens maakt het overgrote deel van de ondernemingen gebruik van een intermediair. Dit kunnen boekhouders, accountants of belastingadviseurs zijn. Binnen SBR zijn zij verantwoordelijk voor de aanlevering van de kredietrapportage aan de bank. Door voor één aanleverkanaal te kiezen wordt er een hogere mate van efficiency in de keten bereikt.

In de komende jaren zullen als gevolg van de nieuwe regelgeving voor financiële instellingen de balansverhoudingen van banken veranderen. Door hogere kapitaalverplichtingen en de koppeling van risico aan dat kapitaal, draagt een nauwkeurige inschatting van de risico's bij aan het beheersen van de kosten en het vergroten van de beschikbaarheid van geld voor financieringen.

De formule

Op het gevaar af vele lezers kwijt te raken, wil ik heel kort uitleg geven hoe banken komen tot de bepaling van de te verwachten verliezen; de Expected Loss

(EL) in de portefeuille. De formule hiervoor is: $EL = PD \times EAD \times LGD$.

De meeste banken hanteren bij de bepaling van de kans op faillissement van een kleine onderneming de grens van een jaar. Wat is de kans dat de onderneming binnen een jaar niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen ofwel wat is de Probability of Default (PD)?

Daarnaast hanteren banken modellen om de waarde van het uitstaande bedrag dat de bank nog terugkrijgt als de klant in default raakt te berekenen, ofwel de zogeheten Loss Given Default (LGD).

'De SBR-methodiek geeft een belangrijke kwaliteitsimpuls aan de aangeleverde data en dus de risico-inschattingen.'

Tenslotte zijn er nog de modellen voor het bepalen van de waarde van de vordering of van het financiële contract op het moment dat de klant in gebreke blijft, de zogeheten Exposure At Default (EAD). Voor de verwachte kredietverliezen dienen banken kapitaal aan te houden op hun balans.

De SBR-methodiek geeft een belangrijke kwaliteitsimpuls aan de aangeleverde data en dus de risico-inschattingen. Bij gegevensaanlevering via SBR kunnen daarnaast de behaalde voordelen in

behandelingstijd direct leiden tot een snellere behandeling van de financieringsaanvraag. **An**

1. Op een rechtspersoon is het kleine regime van toepassing als op twee opeenvolgende balansdata wordt voldaan aan twee van de volgende drie criteria:
 - de waarde van de activa op basis van de kostprijs is kleiner dan € 4,4 miljoen;
 - de netto-omzet is lager dan ligt € 8,8 miljoen;
 - het gemiddeld aantal werknemers bedraagt minder dan 50.

Drs. Paul Staal is werkzaam als SBR/XBRL manager bij ING Bank Product Management Kredieten en is lid van het dagelijks bestuur van de Financiële Rapportages Coöperatief B.A., waarin de drie deelnemende banken het SBR-project uitvoeren. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.